

I Fäälän och sydösterbottnisk menuett

Menuetten har sedan långt tillbaka haft en mycket stark ställning inom folkkulturen i Sydösterbotten. I byarna Tjock och Lappfjärd finns därför också en stor samling upptecknade menuetter och polskor. Närheten till Kristinestad som under 1700-talet var Finlands näst största hamnstad torde haft stor inverkan på att kulturella fenomen utifrån Europa gjort sitt intåg tidigt i dessa trakter. Menuetten kom efter att ha börjat som fransk hovdans att göra intåg i de lägre stånden under 1700-talet och nådde sin kulmen under 1800-talet i Finland. Medan menuetten dog ut snabbare i övriga Norden höll den sig kvar i de västra kusttrakterna i Finland betydligt längre. Det faktum att Sverige förlorade Finland till Ryssland och Finland förblev under ryskt styre mellan åren 1809-1917 kan också ha bidragit till att finlandssvenskarna nu som dubbel språkminoritet gentemot både finnar och ryssar, har velat hålla fast vid traditionerna för att stärka sin kulturella identitet. Under slutet av 1800-talet hade menuetten ändå tappat i popularitet i många byar i Svenskfinland med undantag av två regioner i Österbotten. Dessa regioner var Vörå-Oravais-Jeppo-Munsala i norr och Tjock-Lappfjärd i Sydösterbotten. Här kan man också se tydliga skillnader i hur menuetten utvecklats i dessa regioner. Medan menuetten idag i Jeppo kännetecknas av en mer aggressiv och ”stötig” spel- och dansstil med hoppinslag så har menuetten i Tjock och Lappfjärd bevarat den sirliga spelstilen och en betydligt lugnare och värdigare dansstil där menuetten också dansas i ett lite lägre tempo. Menuetten har ju traditionellt också efterföljts av en polska i våra trakter och även här kan man se tydliga skillnader. Polskorna i norra Österbotten dansas i friare utformning av två par tillsammans medan de sydösterbottniska polskorna har en tydlig koreografi och dansas växelvis i stor samt i mindre ringar med en ledande kavaljer. Polskestegen är inte heller desamma i norra och södra Österbotten.

Det sydösterbottniska folkkulturskicket står också helt i en egen klass. Folkdräkterna här var enhetliga och bars till vardags även i arbete vilket ledde till att Tjockdräkten fick stå som förlaga när föreningen Brage skapade och dokumenterade de övriga Finlandssvenska dräkterna på 1900-talet. Man höll också väldigt hårt på traditionerna kring silverbröllopen och det sista ”riktiga” silverbröllopet hölls i Tjock så sent som på 1930-talet. Dessa tredagars bröllop kännetecknades här av att man dansade nästan uteslutande menuetter och polskor.

Den välkände finlandssvenska folkmusikforskaren och professorn Otto Andersson som åkte runt i de finlandssvenska byarna i början av 1900-talet och tecknade upp låtar var mäkta förvånad när han kom till en ”oppsito” i Tjock (ung. Uppesittarkväll) där han snart märkte att det dansades nästan uteslutande menuetter. Detta hade han inte stött på någon annanstans i Svenskfinland, vilket vittnar om menuettens enorma popularitet i dessa trakter och de lokala spelmännens digra menuettrepertoar.

I Fäälän består av tre spelmän som alla också har spelmän bland sina förfäder och som har tagit menuett och polsketraditionen till något av sin signatur. Namnet ”I Fäälän” är sydösterbottnisk dialekt och betyder att gå i någons fotspår. I år 2024 utnämndes bandet till årets grupp på den största nationella folkmusikgalan ”Eläköön Folk!” i Finland. I motiveringen kan man bland annat läsa att ”*I Fäälän har med ett professionellt och friskt grepp lyckats föra fram den finlandssvenska menuett- och polsketraditionen...*” och ”*Årets grupp är i år speciellt unik i och med att de lyckats ta fram även små nyanser i den lokala speltraditionen och även betonat skillnader mellan olika byar. Man kan säga att I Fäälän är verkliga experter inom sitt område.*”

Gruppens fiolspelmän Mats Granfors och Kenneth Nordman kom också på en fin andra plats i duospel i Konsta Jylhätävlingen under Kaustbyfestivalen 2022.